

Przesłanki formalne warunkowego zwolnienia skazanego z odbycia reszty kary pozbawienia wolności po rocznej przerwie jej wykonania

Formal prerequisites for conditional release of a convicted person from serving the remainder of a prison sentence after a one-year break from its execution

Формальные предпосылки для условного освобождения осужденного от отбывания оставшейся части наказания в виде лишения свободы после годичного перерыва в его отбывании

Формальні критерія умовного звільнення засудженого від відбування решти покарання у вигляді позбавлення волі після однорічної перерви у його виконанні

BLANKA STEFAŃSKA

Dr, Uczelnia Łazarskiego

e-mail: blanka.stefanska@lazarski.pl, <https://orcid.org/0000-0003-3146-6842>

Streszczenie: Artykuł stanowi analizę przesłanek formalnych warunkowego zwolnienia skazanego z odbycia reszty kary pozbawienia wolności po rocznej przerwie jej wykonania, które jest szczególnym rodzajem tej instytucji (art. 155 Kodeksu karnego wykonawczego). Są to: 1) odbycie przez skazanego co najmniej 6 miesięcy kary; 2) nieprzekroczenie przez orzeczoną karę lub sumę kar 3 lat; 3) korzystanie przez skazanego z przerwy w wykonaniu kary co najmniej przez rok (§ 1). Doprowadziła ona do wniosków, że quantum wykonanej kary musi mieć miejsce przed uzyskaniem przez skazanego przerwy w wykonaniu kary, z tym że kara nie musi być odbyta w trybie ciągłym, lecz może także odbywać się etapami. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności ma trwać co najmniej rok i nie musi być jednorazowo udzielona na ten okres, ale może być wielokrotnie przedłużana. Bez znaczenia jest zarówno przyczyna całej przerwy, jak i poszczególnych przedłużanych przerw. Na równi z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności należy traktować zawieszenie postępowania wykonawczego co do kary pozbawienia wolności w przypadku, gdy skazany rozpoczął już odbywanie kary pozbawienia wolności, lecz nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby (art. 15 § 2 K.k.w.).

Słowa kluczowe: kara pozbawienia wolności, przerwa w wykonaniu kary, przesłanki formalne, quantum kary, skazany, warunkowe zwolnienie, zawieszenie postępowania

Summary: The article analyses the formal prerequisites for the conditional release of a convicted person from serving rest of the sentence of imprisonment after one-year break in its execution which constitutes special type of this institution (Article 155 of Penal Enforcement Code). These are: 1) that the convicted person has served at least 6 months of sentence; 2) that the sentence imposed or the sum of the sentences has not exceeded 3 years; 3) that the convicted person has benefited from a break in the execution of the sentence for at least one year (§ 1). It led to the conclusion that quantum of the sentence served must have taken place before the convicted person obtained a break in the execution of the sentence, except that the sentence need not be served continuously, but may also be served in stages. A break in the execution of a sentence of imprisonment is to last for at least one year and does not have to be granted once for that period, but may be repeatedly extended. The reasons for both the entire break and the individual extended breaks is irrelevant. Suspension of the enforcement proceedings with regard to a sentence of imprisonment should be treated on an equal footing with a break in the execution of the sentence of imprisonment if the convicted person has already started serving his sentence, but the sentence cannot be executed against him due to a mental illness or other chronic, serious illness (Article 15 § 2 of Penal Enforcement Code).

Key words: imprisonment, interruption of sentence, break in sentence, conditional release, formal prerequisites, quantum of sentence, convict, suspension of proceedings

Резюме: Статья представляет собой анализ формальных предпосылок условного освобождения осужденного от отбывания оставшейся части наказания в виде лишения свободы после годичного перерыва в его отбывании, что является особым видом данного института (ст. 155 Уголовно-исполнительного кодекса). К ним относятся: (1) условие, чтобы осужденный отбыл не менее 6 месяцев наказания; (2) условие, чтобы назначенное наказание или сумма наказаний не превышала 3 лет; (3) условие, чтобы осужденный воспользовался перерывом в исполнении наказания не менее одного года (§ 1). Это привело к выводу, что quantum наказания должно происходить до того, как осужденный получит перерыв в исполнении наказания, однако наказание не обязательно должно отбываться непрерывно, но также может отбываться поэтапно. Перерыв в исполнении наказания в виде лишения свободы должен длиться не менее одного года и не обязательно должен быть предоставлен один раз на этот период, но может быть неоднократно продлен. Причина как всего перерыва, так и отдельных продлеваемых перерывов не имеет значения. Наравне с перерывом в отбывании наказания в виде лишения свободы, надо рассматривать приостановление исполнительного производства в отношении приговора к лишению свободы в случае, если осужденный уже начал отбывать наказание в виде лишения свободы, но приговор в отношении его не может быть исполнен из-за психического заболевания или другой хронической, тяжелой болезни (статья 15 § 2 Уголовно-исполнительного кодекса).

Ключевые слова: наказание в виде лишения свободы, прерывание срока исполнения наказания, формальные предпосылки, *quantum* наказания, осужденный, условно-досрочное освобождение, приостановление производства по делу

Резюме: У статті аналізуються формальні критерії умовного звільнення засудженого від відбування решти покарання у вигляді позбавлення волі після однорічної перерви у його виконанні, що є особливим видом цього інституту (ст. 155 КК РФ). Це: 1) відбуття засудженим не менше 6 місяців покарання; 2) покарання або сума покарання не перевищили 3 років; 3) засуджений використав перерву у виконанні покарання не менше одного року (§ 1). Це привело до висновку, що відлік виконаного вироку має відбутися до перерви у виконанні покарання засудженим, однак покарання не повинно відбуватися безперервно, а може відбуватися і поетапно. Перерва у виконанні покарання у виді позбавлення волі має тривати не менше одного року і на цей термін не обов'язково надаватися один раз, але може бути продовжена кілька разів. Причина як усієї перерви, так і окремих продовжених перерв не має значення. Зупинення виконавчого провадження щодо покарання у виді позбавлення волі слід трактувати нарівні з перервою у виконанні покарання у вигляді позбавлення волі, якщо засуджений вже почав відбувати покарання у вигляді позбавлення волі, але вирок не може бути виконаний стосовно до нього через психічне захворювання або іншу хронічну тяжку хворобу (ст. 15 § 2 Виконавчого кримінального кодексу).

Ключові слова: позбавлення волі, перерва у виконанні покарання, формальні причини, розмір покарання, засуджений, умовно-досрокове звільнення, зупинення провадження

Wstęp

Zasady warunkowego zwolnienia skazanego z reszty kary pozbawienia wolności są określone w Kodeksie karnym¹, chociaż stosuje się je w stadium wykonawczym kary². W uzasadnieniu projektu Kodeksu karnego argumentuje się to tym, że in-

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1023 (dalej: K.k.).

² Z tego powodu niektórzy autorzy traktują ją jako instytucję prawnowykonawczą, zob. S. Walczak, *Warunkowe zwolnienie w projektach kodyfikacji*, Nowe Prawo 1963, nr 6, s. 639; S. Lelental, T. Szymanowski, *Uzasadnienie projektu kodeksu karnego wykonawczego z 1990 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1990,

stytucja ta decyduje „o kształcie polityki kryminalnej wyznaczonej tym kodeksem, rzutując pośrednio na wymiar kary”³. Natomiast w Kodeksie karnym wykonawczym⁴ uregulowane jest jej stosowanie, a więc kwestie proceduralne i techniczne. Istotnym wyłomem od takiego rozgraniczenia jest możliwość warunkowego zwolnienia skazanego z odbycia reszty kary pozbawienia wolności po rocznej przerwie, uregulowana w art. 155 § 1 K.k.w. Taka możliwość nie była przewidziana w Kodeksie karnym wykonawczym z 1969 r.

Warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności w tym trybie, jak podkreśla się w uzasadnieniu projektu Kodeksu karnego, powinno być z założenia stosowane wówczas, gdy w związku z podstawami udzielenia długotrwałej przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności jej dalsze wykonywanie stałoby się w praktyce niemożliwe, a z reguły byłoby niecelowe lub wręcz niehumanitarne⁵. W doktrynie, mając na uwadze, że warunkowe zwolnienie w tym trybie nie jest generalnie odstępstwem od zasad określonych w Kodeksie karnym, zaleca się, by stosować je tylko wtedy, gdy istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany nie powróci do przestępstwa⁶.

1. Przesłanki stosowania

Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności w tym trybie może mieć miejsce wówczas, gdy spełnione są przesłanki merytoryczne stosowania tej instytucji. Wskazuje na to odwołanie w art. 155 § 1 K.k.w. do zasad określonych w art. 77 K.k. Nie jest wymagane quantum odbytej kary przewidziane dla warunkowego zwolnienia, określone w art. 78 lub 79 K.k., ze względu na wyraźne wyłączenie tych przepisów przez art. 155 § 1 K.k.w. Ich wyłączenie, jak podkreśla się w doktrynie, jest spowodowane tym, że ich wymaganie byłoby nieracjonalne w sytuacji korzystania przez skazanego przez dłuższy czas z nieodwołanej przerwy, świadczą-

nr 4, s. 454–455; T. Szymanowski, *Projekt kodeksu karnego wykonawczego z 1990 r.*, Państwo i Prawo 1990, nr 11, s. 34; T. Szymanowski, w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1998, s. 359; S. Paweł, *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003, s. 274; W. Rodakiewicz, *Warunkowe zwolnienie młodocianych z odbycia reszty kary pozbawienia wolności*, Wrocław 2005, s. 123–124.

³ *Nowe kodeksy karne – z 1997 r. z uzasadnieniami*, red. I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak, Warszawa 1997, s. 164.

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 53 z późn. zm. (dalej: K.k.w.).

⁵ Tamże, s. 559.

⁶ S. Paweł, *Kodeks karny wykonawczy. Praktyczny komentarz*, Warszawa 1999, s. 349.

ce o pozytywnej prognozie kryminologicznej; a powrót skazanego do zakładu kar-
nego mógłby zniweczyć postępy w zakresie adaptacji społecznej na wolności⁷.

Z art. 155 K.k.w. wynika, że warunkowe zwolnienie skazanego z odbycia kary
pozbawienia wolności jest możliwe w przypadku, gdy:

- 1) skazany odbył co najmniej 6 miesięcy kary (§ 1);
- 2) orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 3 lat (§ 2);
- 3) skazany korzystał z przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności przez co
najmniej rok (§ 1);
- 4) zostały spełnione materialne przesłanki warunkowego zwolnienia, określone
w art. 77 K.k.⁸

Pierwsze trzy przesłanki mają charakter formalny, a ostatnia – materialny.

Ustawa nie wprowadza żadnego rozróżnienia co do rodzaju przestępstwa, za
które kara została orzeczona. Może to być nawet kara pozbawienia wolności orze-
czona za zbrodnię⁹, zagrożoną w dolnej granicy karą nie wyższą niż 3 lata pozba-
wienia wolności, a karą wyższą tylko wówczas, gdy sąd wymierzył karę nadzwyc-
zajnie złagodzoną (art. 60 § 6 pkt 2 K.k.), z wyłączeniem zbrodni zagrożonych co
najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności, gdyż w takim przypadku wymierza się
karę pozbawienia wolności nie niższą niż 8 lat (art. 60 § 6 pkt 1 K.k.).

Instytucja ta ma także zastosowanie do kary aresztu wojskowego. Wprawdzie
w art. 155 § 1 K.k.w. nie jest on wymieniony, to obecne w art. 242 § 3 K.k.w., uży-
te w znaczeniu ogólnym w tym Kodeksie określenie „kara pozbawienia wolności”
oznacza także m.in. karę aresztu wojskowego.

2. Odbycie quantum kary

Quantum odbytej kary przez skazanego jest określone na poziomie minimum 6 mie-
sięcy pozbawienia wolności i jest bezwzględnie oznaczone. Ustawodawca nie zasto-
sował, jak w art. 78 § 1 i 2 K.k., stosunkowego kryterium, zapewne z tego powodu,

⁷ J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie z reszty kary pobawienia wolności*, Warszawa 2010, s. 268; M. Na-
wrocki, *O przesłankach warunkowego zwolnienia skazanego korzystającego z przerwy w odbywaniu kary
pozbawienia wolności (art. 155 kodeksu karnego wykonawczego)*, Ius Novum 2012, t. 6, nr 1, s. 102.

⁸ K. Postulski, w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005, s. 517;
tenże, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 741; uchwała SN z dnia 24 lute-
go 2006 r., I KZP 54/05, OSNKW 2006, z. 3, poz. 22; wyrok SA w Rzeszowie z dnia 26 lipca 2011 r.,
II AKzW 399/11, LEX nr 1110675.

⁹ T. Szymanowski, w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks...*, s. 354–355; J. Lachowski, *Warunkowe zwol-
nienie...*, s. 268.

że wskazanie odbycia części kary proporcjonalnej do orzeczonej mogłoby uczynić tę instytucję martwą, gdyż w wielu wypadkach mogłoby pozostać nieosiągnięte do przerwy wykonania kary. Istotny jest okres kary odbytej przez skazanego, nie ma znaczenia, jaka część kary pozostała mu do odbycia.

Z art. 155 § 1 K.k.w. *explicite* nie wynika, w jakim czasie ma być odbyta kara – przed czy po skorzystaniu z przerwy. Przyjmuje się, że skazany najpierw ma odbyć karę pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej 6 miesięcy, a następnie skorzystać z rocznej przerwy¹⁰.

Z drugiej strony brak takiego dookreślenia może oznaczać, że kara może być odbyta w dowolnym czasie w stosunku do przerwy. Wskazuje się, że gdyby dla ustawodawcy miała znaczenie kolejność, w jakiej następuje odbycie 6 miesięcy kary i korzystanie z rocznej przerwy w jej odbywaniu, to wyraźnie stwierdziłby to w omawianym przepisie, tak jak czyni to w innych sytuacjach, np. w art. 64 § 2 K.k. – „sprawca uprzednio skazany”¹¹.

Trafny jest pierwszy pogląd, za którym przemawia *ratio legis* art. 155 § 1 K.k.w. polegające na niecelowości wykonywania kary pozbawienia wolności wobec skazanego, który sprawdził się podczas przebywania w warunkach wolnościowych i przez okres co najmniej roku prawidłowo funkcjonował w społeczeństwie¹².

Niedopuszczalne jest zatem odbycie kary w fazach przedzielonych przerwą¹³. Jednakże kara nie musi być odbyta jednym ciągiem przez 6 miesięcy, może być odbywana z przerwami¹⁴. Słusznie w orzecznictwie podkreśla się, że: „Rażąco nietrafne jest interpretowanie przepisu art. 155 § 1 k. k. w. w ten sposób, by odbycie co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności mogło nastąpić już po rocznym okresie udzielonej przerwy w karze. Założeniem tej regulacji, niewątpliwiej co do jej treści, jest, aby skazani po upływie rocznej przerwy nie wracali już do zakładu karnego, a mogli skorzystać z przedterminowego zwolnienia”¹⁵. W judykaturze trafnie przyjmuje się, że warunek ten musi być spełniony w chwili ubiegania się o warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, nie zaś już w momencie udzielania

¹⁰ M. Nawrocki, *O przesłankach...*, s. 103–104.

¹¹ Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 r., II AKzw 521/12, LEX nr 1166859.

¹² Postanowienie SA w Krakowie z dnia 28 stycznia 2008 r., II AKzw 22/08, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2008, nr 4, poz. 59.

¹³ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 20 maja 1999 r., II AKzw 233/99, LEX nr 37116; postanowienie SA w Lublinie z dnia 15 czerwca 2012 r., II AKzw 582/12, LEX nr 1293498.

¹⁴ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2020, s. 606–607; J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 270; G. Wiciński, *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012, s. 380.

¹⁵ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 28 stycznia 2008 r., II AKzw 22/08, LEX nr 418065.

przerwy w karze¹⁶. Wynika to z tego, że pobyt w zakładzie karnym przez ten minimalny okres, podobnie jak w wypadkach określonych w art. 78 K.k., ma spełnić zadanie kary w zakresie prewencji indywidualnej oraz służyć pozostałym celom kary, a przede wszystkim ogólnoprewencyjnemu i stanowić zadośćuczynienie poczuciu sprawiedliwości społecznej¹⁷.

W art. 155 § 1 K.k.w. jest mowa o odbyciu przez skazanego co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, co sugeruje, że chodzi wyłącznie o rzeczywiste wykonywanie tej kary po prawomocnym skazaniu. Taki punkt widzenia jest prezentowany w orzecznictwie, w którym przyjmuje się, że warunek ten nie jest zrealizowany w wypadku skazanego, któremu na poczet kary zaliczono okres tymczasowego aresztowania, o ile nie rozpoczął odbywania dalszej kary¹⁸. Ograniczenie tej przesłanki tylko do takiego rozumienia odbycia kary prowadziłoby do dysharmonii z przewidzianym w art. 63 § 1 K.k. zaliczeniem na poczet orzeczonej kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności. Na mocy tego przepisu zaliczeniu podlega każde rzeczywiste pozbawienie wolności w sprawie, bez względu na to, jaką ono przybrało postać i niezależnie od zastosowanych formalnie wymagań proceduralnych¹⁹.

Odbyciem co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności jest również wykonanie tej kary w tym wymiarze w systemie dozoru elektronicznego, gdyż dozór elektroniczny jest formą wykonania kary pozbawienia wolności²⁰. Ponadto – zgodnie z art. 43q K.k.w. – sąd penitencjarny może zarządzić przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste.

Quantum to dotyczy wszystkich skazanych; jest jednakowe dla recydywistów specjalnych zwykłych (art. 64 § 1 K.k.), recydywistów specjalnych wielokrotnych (art. 64 § 2 K.k.), skazanych, którzy z popełnienia przestępstwa uczynili sobie stałe źródło dochodu lub popełnili przestępstwo, działając w zorganizowanej grupie albo związku, mających na celu popełnienie przestępstwa, oraz skazanych za przestępstwo o charakterze terrorystycznym lub za przestępstwo z art. 258 K.k. (art. 65 § 1 i 2 K.k.).

¹⁶ Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 28 czerwca 2010 r., II AKzw 492/10, LEX nr 677936.

¹⁷ A. Zoll, w: *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2. *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, s. 373–374.

¹⁸ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 12 września 2008 r., II AKzw 714/08, LEX nr 472225; postanowienie SA w Lublinie z dnia 24 sierpnia 2006 r., II AKzw 515/06, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2007, nr 1, poz. 106; postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 czerwca 2005 r., II AKzw 363/05, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2005, nr 6, poz. 53; M. Nawrocki, *O przesłankach...*, s. 103.

¹⁹ V. Konarska-Wrzošek, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 514.

²⁰ K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, 2020 [wyd. el. LEX], teza nr 2 do art. 43a.

W przypadku zbiegu kar pozbawienia wolności niepodlegających łączeniu, wymagane jest odbycie co najmniej 6 miesięcy chociażby jednej ze zbiegających się kar. Odmienne zapatrywanie sprowadzające się do spełnienia tego wymogu w stosunku do każdej z kar prowadziłoby do warunkowego zwolnienia skazanego tylko z kary częściowo odbytej, a pozostałe kary podlegałyby wykonaniu, co pozostawałoby w jaskrawej sprzeczności z celem tego warunkowego zwolnienia. Ponadto w razie odbycia pierwszej kary w całości, skazany mógłby uzyskać warunkowe zwolnienie na zasadach określonych w Kodeksie karnym z sumy kar (art. 79 § 1 K.k.)²¹, co byłoby niemożliwe do osiągnięcia przy stosowaniu, z założenia korzystniejszego dla skazanego, trybu z art. 155 K.k.w.²²

Omawiane quantum odbycia kary pozbawienia wolności nie wchodzi w grę w przypadku, gdy sąd – na podstawie art. 77 § 2 K.k. – określił wyższy próg minimalny odbycia kary niż określony w art. 78 K.k. Ustawodawca w art. 155 § 1 K.k.w., jak już wspomniano, odesłał do stosowania zasad określonych w art. 77 K.k., bez wskazania mniejszej jego jednostki redakcyjnej, co oznacza, że tego warunkowego zwolnienia dotyczy także wyższy próg odbytej kary wyznaczony przez sąd. W świetle przedstawionego argumentu nie jest zasadny pogląd, że określone w wyroku podwyższone quantum odbytej kary nie stoi na przeszkodzie warunkowemu zwolnieniu w trybie art. 155 § 1 K.k.w., bowiem niewyłączenie tego przepisu jest wynikiem błędu ustawodawcy²³. Dowodzi się także, że w art. 155 § 1 K.k.w. zachodzi sprzeczność, gdyż z jednej strony zezwala się na stosowanie łagodniejszych rygorów formalnych, określonych w art. 78 i art. 79 K.k., a z drugiej zmusza się do stosowania surowszych rygorów określonych przez sąd. W związku z tym postuluje się *de lege ferenda* ograniczenie odesłania w art. 155 § 1 K.k.w. tylko do art. 77 § 1 K.k., a nawet uchylenie § 2 tego przepisu²⁴. Trudno podzielić te argumenty, gdyż omawiana regulacja świadczy o racjonalnym podejściu ustawodawcy, który zasadnie dał prymat orzeczeniu sądu orzekającego jako mogącego najlepiej ocenić perspektywę czasową odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności, pozwalającą na zrealizowanie wszystkich jej celów, a zwłaszcza w zakresie prewencji indywidualnej.

²¹ A. Pilch, *Warunkowe zwolnienie – progi minimalne na gruncie art. 79 k.k.*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2004, t. 8, nr 1, s. 117.

²² Uchwała SN z dnia 24 lutego 2006 r., I KZP 54/05, OSNKW 2006, z. 3, poz. 22.

²³ S. Lelental, *Kodeks...*, s. 604. Autor w pierwszym wydaniu komentarza do Kodeksu karnego wykonawczego wypowiadał odmienny pogląd (*Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 1999, s. 389–390), a dopiero w późniejszych wydaniach od niego odstąpił (*Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 6, Warszawa 2017, s. 606–607).

²⁴ J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 273–274.

3. Orzeczona kara nie przekracza 3 lat

Górna granica orzeczonej kary pozbawienia wolności, co do której ma być zastosowane – na podstawie art. 155 § 1 K.k.w. – warunkowe zwolnienie z reszty kary, została określona na poziomie 3 lat. Nie może być stosowana w przypadku, gdy próg ten jest przekroczony. W art. 155 § 2 K.k.w. zostało wprost wyłączone stosowanie jego § 1, określającego przesłanki warunkowego zwolnienia, jeżeli kara pozbawienia wolności przekracza 3 lata. Nie budzi wątpliwości, że chodzi o karę jednostkową oraz karę łączną. Przemawia za tym użycie w art. 155 § 2 K.k.w. zwrotu „kara” w liczbie pojedynczej i posłużenie się zwrotem „orzeczona”, co oznacza, że ustawodawca miał na myśli zarówno jednostkową karę pozbawienia wolności, wymierzoną skazanemu za popełnione przez niego przestępstwo, jak i karę łączną, orzeczoną w razie realnego zbiegu przestępstw. Dotyczy to także sumy dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbywać kolejno. Objęcie tą granicą rzeczonych kar wynika *explicite* z art. 155 § 2 K.k.w., który stanowi, że nie jest możliwe warunkowe zwolnienie, gdy *verba legis* „suma kar pozbawienia wolności przekracza 3 lata”. Trafnie w orzecznictwie, przed zmianą art. 155 § 1 K.k.w.²⁵, przyjmowano, że: „W wypadku odbywania przez skazanego dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności warunkowe zwolnienie skazanego na zasadach określonych w art. 155 § 1 K.k.w. nie jest możliwe wtedy, gdy suma orzeczonych kar pozbawienia wolności przekroczyła 3 lata”²⁶. Tak określoną górną granicę kary pozbawienia wolności wyłącza *ex lege* skazanych na wyższą karę terminowego pozbawienia wolności, karę 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotniego pozbawienia wolności.

²⁵ Pierwotnie przepis ten brzmiał: „Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności przekracza 3 lata”, a ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 240, poz. 1431) nadano mu treść: „Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli kara lub suma kar pozbawienia wolności przekracza 3 lata”.

²⁶ Uchwała SN z dnia 24 lutego 2006 r., I KZP 54/05, OSNKW 2006, z. 3, poz. 22 z głosą krytyczną T. Sroki, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2007, nr 2, s. 289–295 i uwagami aprobowującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa karnego skarbowego za 2006 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2007, nr 1, s. 101–103; postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2011 r., III KK 212/11, LEX nr 1109325; postanowienie SA w Białymstoku z dnia 27 września 2016 r., II AKz 1045/16, LEX nr 2288019; postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 27 czerwca 2011 r., II AKz 352/11, LEX nr 1110696; postanowienie SA w Lublinie z dnia 13 sierpnia 2008 r., II AKz 578/08, LEX nr 491057; postanowienie SA w Katowicach z dnia 16 lutego 2000 r., II AKz 61/00, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2000, nr 5, poz. 83; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 742.

4. Korzystanie przez skazanego z przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności przez co najmniej rok

Treść art. 155 § 1 K.k.w. pozwala na stwierdzenie, że chodzi o przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności udzieloną na mocy art. 153 K.k.w. Z przepisu tego wynika, że sąd penitencjarny:

- 1) udziela przerwy w wykonaniu kary w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary do czasu ustania przeszkody (art. 153 § 1 w zw. z art. 150 § 1 K.k.w.), z tym że za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo (art. 150 § 2 K.k.w.);
- 2) może udzielić przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste (art. 153 § 2 K.k.w.). Okres tej przerwy nie może przekroczyć roku i może być określony jednorazowo lub składać się z kilku krótszych przerw (art. 253 § 2 *in fine* w zw. z art. 150 § 3 K.k.w.)²⁷. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem przerwa w wykonaniu kary może być orzeczona na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka (art. 153 § 1 w zw. z art. 150 § 3 K.k.w.). Nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy (art. 153 § 3 K.k.w.).

Nie musi to być przerwa jednorazowa udzielona na okres roku, może być ona wielokrotnie przedłużana²⁸. Chodzi o jedną przerwę trwającą nieprzerwanie przez jeden rok, choćby o jej przedmiocie sąd penitencjarny orzekał kilka razy. Za taką wykładnią przemawia argumentacja językowa, bowiem w art. 155 § 1 K.k.w. słowo przerwa jest użyte w liczbie pojedynczej²⁹, ponadto cel udzielenia przerwy oraz sens wprowadzenia tego trybu warunkowego zwolnienia skazanych na kary stosunkowo niewysokie, zasługujących na tego rodzaju dobrodziejstwo ze względu na swoją postawę oraz zachowanie w czasie odbywania kary i w okresie przerwy³⁰. Negując ten pogląd, wskazuje się, że wykładnia gramatyczna *in concreto* nie eliminuje przyjęcia, że może być także kilka przerw, gdyż w art. 155 § 1 K.k.w. chodzi o przerwę jako instytucję prawa karnego wykonawczego. Za takim jej rozumieniem przemawiać ma także wykładnia funkcjonalna; skoro sąd w okresie przerwy ma się

²⁷ S. Lelental, *Kodeks...*, s. 605.

²⁸ T. Szymanowski, w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks...*, s. 355; Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 270–271; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 741; S. Lelental, *Kodeks...*, s. 605.

²⁹ K. Postulski, w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks...*, s. 517.

³⁰ T. Szymanowski, w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks...*, s. 355.

przekonać o pozytywnej prognozie kryminalnej, to nie ma znaczenia liczba udzielonych przerw³¹.

Dla stosowania art. 155 K.k.w. bez znaczenia są podstawy udzielenia przerwy – może to być zarówno przerwa obligatoryjna, jak i fakultatywna³². Nie ma znaczenia przyczyna całej przerwy³³ ani poszczególnych przedłużanych przerw. Nie można zgodzić się z poglądem, że mają to być tylko przerwy udzielone z tej samej przyczyny, bowiem tożsamość przyczyn warunkuje tożsamość przerwy³⁴. Nie sposób z treści art. 155 § 1 K.k.w. wyciągnąć wniosek, że w razie udzielenia więcej niż jednej przerwy, dla spełnienia przesłanki w postaci przerwy trwającej co najmniej rok, jednostkowe przerwy muszą wynikać z tej samej przyczyny. Przepis ten nie zawiera takiego warunku, a więc proponowana jego wykładnia narusza dyrektywę wykładni *lege non distinquere nec nostrum est distinquere*.

Nie może to być suma kilku przerw udzielanych w różnym czasie, z których skazany korzystał. W art. 155 § 1 K.k.w. rzeczownik „przerwa” jest użyty w liczbie pojedynczej, co oznacza, że musi to być ta sama przerwa, nawet wielokrotnie przedłużana³⁵. Założeniem tej regulacji jest zapewnienie, aby skazani po upływie rocznej przerwy nie wracali już do zakładu karnego, lecz mogli skorzystać z przedterminowego zwolnienia³⁶.

Nietrafny jest również pogląd, że użyte w art. 155 § 1 K.k.w. pojęcie „przerwa” nie wyklucza jego rozumienia jako sumy przerw, a z merytorycznego punktu widzenia nie ma przeszkód, by skazany skorzystał z warunkowego zwolnienia w sytuacji, gdy skorzystał z dwóch przerw i w każdym przypadku potwierdził swoją postawę, że zasługuje na zastosowanie tej instytucji. Dowodzi się, że przyjęcie, iż chodzi wyłącznie o jedną przerwę, może prowadzić do tego, że skazany, który rzetelnie, nieinstrumentalnie korzysta z przerwy i po zrealizowaniu celu, dla którego została

³¹ G. Wiciński, *Przerwa wykonania kary pozbawienia wolności w systemie probacji. Zagadnienia teorii i praktyki stosowania art. 155 k.k.w.*, w: *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009, s. 344.

³² J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 272.

³³ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 20 maja 1999 r., II AKz 233/99, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 1999, nr 5, poz. 41; postanowienie SA w Lublinie z dnia 15 czerwca 2012 r., II AKz 582/12, LEX nr 1293497; G. Wiciński, *Glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2000 r.*, I KZP 8/00, *Prokuratura i Prawo* 2001, nr 1, s. 75–84; J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 270; A. Jaworska-Wieloch, *Przesłanki formalne warunkowego przedterminowego zwolnienia na gruncie art. 155 k.k.w.*, *Probacja* 2012, nr 2, s. 200; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 741–742.

³⁴ M. Nawrocki, *O przesłankach...*, s. 107–108.

³⁵ T. Szymanowski, w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks...*, s. 355; J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 270–271; S. Lelental, *Kodeks...*, s. 605; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 741.

³⁶ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 28 stycznia 2008 r., II AKz 22/08, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2008, nr 4, poz. 59.

mu ona udzielona, stawia się do zakładu karnego, aby kontynuować odbywanie kary przed upływem rocznego okresu przerwy, będzie w zdecydowanie gorszej sytuacji w porównaniu do osoby, która rozmaitymi zabiegami pozorowała realizację celu przerwy do końca okresu jej trwania³⁷.

Na równi z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności należy traktować zawieszenie postępowania wykonawczego co do kary pozbawienia wolności w przypadku, jeśli skazany rozpoczął już odbywanie kary pozbawienia wolności, lecz nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby (art. 15 § 2 K.k.w.). Art. 15 § 2 K.k.w. ma bowiem zastosowanie w przypadku, gdy skazany po rozpoczęciu odbywania kary pozbawienia wolności zapadnie na przewlekłą ciężką chorobę lub chorobę psychiczną, stwarzającą długotrwałą przeszkodę, która uniemożliwia postępowanie wykonawcze³⁸. Rację ma zatem Sąd Najwyższy, stwierdzając, że: „W zakres pojęcia przerwy «w wykonaniu» (odbywaniu) kary pozbawienia wolności, której czas trwania określa art. 155 § 1 K.k.w., wchodzi nie tylko przerwa – w rozumieniu art. 153 K.k.w., ale również okres, w którym skazany nie odbywał kary pozbawienia wolności z powodu zawieszenia postępowania wykonawczego”³⁹. Przyjęcie, że tylko w wypadku udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności w rozumieniu art. 153 § 1–3 K.k.w. skazany może skorzystać z warunkowego zwolnienia z reszty tej kary, a nie ma takiej możliwości, jeśli z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby nie mógł on odbywać kary i zawieszono wobec niego postępowanie wykonawcze, mimo że zachodzą pozostałe przesłanki określone w art. 155 § 1 K.k.w., doprowadziłoby do sytuacji wręcz absurdalnej. W tym

³⁷ G. Wiciński, *Postępowania incydentalne...*, s. 377; postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 r., II AKZw 521/12, LEX nr 1166859.

³⁸ Uchwała 7 sędziów SN z dnia 28 stycznia 1971 r., VI KZP 71/70, OSNKW 1971, z. 4, poz. 48 z glosą aprobującą A. Kabata, *Nowe Prawo* 1971, nr 10, s. 1566–1570.

³⁹ Uchwała SN z dnia 19 kwietnia 2000 r., I KZP 8/00, OSNKW 2000, z. 5–6, poz. 43 z uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2000 r.*, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2001, nr 1, s. 140–142; uchwała 7 sędziów SN z dnia 30 października 2008 r., I KZP 22/08, OSNKW 2008, z. 11, poz. 89 z glosami aprobującą R. Skarbka, *Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa* 2010, nr 3–4, s. 123–130, krytyczną J. Lachowskiego, *Probacja* 2009, nr 3–4, s. 165–169 oraz uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał izby karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2008 r.*, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2009, nr 1, s. 106–110; postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 19 września 2008 r., II AKZw 717/08, LEX nr 492595; postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 czerwca 2005 r., II AKZw 363/05, LEX nr 156137; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 742–743.

kontekście nie zasługuje na aprobatę pogląd, w myśl którego chodzi wyłącznie o przerwę w rozumieniu art. 153 K.k.w. i udzieloną w trybie tego właśnie przepisu⁴⁰.

Nie przekonuje też pogląd, że wprawdzie podstawy orzekania o zawieszeniu postępowania wykonawczego (art. 15 § 2 K.k.w.) i obligatoryjnego udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności (art. 153 § 1 w zw. z art. 150 § 1 K.k.w.) są podobne, jednak przepis art. 155 § 1 K.k.w. dopuszcza stosowanie warunkowego zwolnienia w przewidzianym trybie tylko w stosunku do skazanych, którym udzielono przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, i czyni to w sposób wyraźny. Ponadto nie chodzi o przerwę w wykonaniu kary w sensie faktycznym, lecz w znaczeniu normatywnym, dlatego art. 155 K.k.w. jako wyjątkowy powinien być interpretowany wyłącznie w drodze wykładni literalno-dosłownej, nie jest zaś uprawnione korygowanie jego treści przy pomocy innych metod wykładni, w tym celowościowej lub systemowej⁴¹.

Nie znaczy to, że do okresu rocznej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności z art. 155 § 1 K.k.w. – jak twierdzi się w judykaturze – zalicza się okres faktycznego niewykonywania kary z różnych powodów, z wyjątkiem bezprawnego, który z uwzględnieniem innych przesłanek, w tym odbycia odpowiedniej części kary, stanowi prognozę, że skazany będzie w przyszłości przestrzegał prawa, chociaż reszta kary nie zostanie wykonana⁴². Nie można utożsamiać „odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności” i „przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności”, gdyż są to odmienne instytucje prawne, na co wskazuje ich istota oraz odrębne uregulowanie w Kodeksie karnym wykonawczym. Przerwa w odbywaniu kary pozbawienia wolności jest faktycznym przerywaniem, wstrzymaniem dalszego wykonywania kary pozbawienia wolności, która jest w fazie wykonania, a odroczenie wykonania kary – odłożenie na określony czas rozpoczęcia odbywania tej kary⁴³. Jeżeli celem ustawodawcy byłoby uzależnienie warunkowego zwolnienia od niewykonywania kary pozbawienia wolności przez okres co najmniej roku z różnych powodów, to dałby temu wyraz w treści przepisu.

Z treści art. 155 § 1 K.k.w. nie wynika, by przewidziane w nim warunkowe przedterminowe zwolnienie musiało nastąpić bezpośrednio po upływie okresu przerwy, a przed osadzeniem skazanego w zakładzie karnym celem odbywania dalszej części

⁴⁰ Postanowienie SA w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2001 r., II AKz 204/01, OSA 2001, z. 7–8, poz. 48.

⁴¹ S. Lelental, *Kodeks...*, s. 606; G. Wiciński, *Glosa do uchwały SN z dnia 30 października 2000 r., I KZP 8//00*, Prokuratura i Prawo 2001, nr 1, s. 75–84; tenże, *Przerwa wykonania...*, s. 330.

⁴² Postanowienie SA w Krakowie z dnia 27 czerwca 2002 r., II AKz 208/02, LEX nr 56955; postanowienie SA w Krakowie z dnia 25 listopada 2003 r., II AKz 612/03, *Krakowskie Zeszyty Sądowe* 2003, nr 12, poz. 27; postanowienie SA w Krakowie z dnia 6 lipca 2004 r., II AKz 370/04, LEX nr 138111.

⁴³ Postanowienie SA w Lublinie z dnia 21 stycznia 2009 r., II AKz 10/09, LEX nr 567616.

kary. Wobec tego nie ma przeszkód, by orzec o warunkowym zwolnieniu po powrocie skazanego do zakładu karnego w celu dalszego odbywania kary, o ile wymóg odbycia co najmniej 6 miesięcy tej kary został spełniony przed udzieleniem przerwy⁴⁴.

W razie odwołania warunkowego zwolnienia orzeczonego w trybie art. 155 § 1 K.k.w. ma zastosowanie art. 81 K.k., według którego w stosunku do skazanych, co do których odwołano warunkowe zwolnienie, ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności. W kontekście tego przepisu rodzi się pytanie, czy możliwe jest w takiej sytuacji zastosowanie art. 155 § 1 K.k.w. Rozważając ten problem, trzeba zwrócić uwagę na możliwość zrealizowania w takiej sytuacji przesłanki w postaci korzystania z przerwy w wykonaniu kary przez co najmniej rok. Z art. 153 § 1 *in fine* w zw. z art. 150 § 3 K.k.w. wynika, że przesłanką formalną udzielenia dalszej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności jest ustalenie, że łączny okres przerwy udzielonej dotychczas nie przekroczył roku. Oznacza to, że skazanemu, który wykorzystał już maksymalny okres, na który mogła być mu udzielona przerwa, nie może jej uzyskać, a tym samym zrealizować warunku określonego w art. 155 § 1 K.k.w., polegającego na korzystaniu z przerwy przez co najmniej rok. Skazany taki może być warunkowo zwolniony na zasadach ogólnych, po odbyciu przynajmniej roku kary pozbawienia wolności (art. 81 K.k.).

Zakończenie

1. Warunkowe zwolnienie skazanego z odbycia reszty kary pozbawienia wolności po rocznej przerwie jej wykonania (art. 155 § 1 K.k.w.) jest szczególnym rodzajem tej instytucji i może być stosowane tylko po spełnieniu właściwych przesłanek formalnych, ale z zachowaniem warunku materialnego w postaci pozytywnej prognozy kryminologicznej.
2. Przesłankami formalnymi są: 1) odbycie przez skazanego co najmniej 6 miesięcy kary (art. 155 § 1 K.k.w.); 2) nieprzekroczenie przez orzeczoną karę lub sumę kar 3 lat (§ 2); 3) korzystanie przez skazanego z przerwy w wykonaniu kary co najmniej przez rok (§ 1).
3. Quantum wykonanej kary musi mieć miejsce przed uzyskaniem przez skazanego przerwy w wykonaniu kary, z tym że kara nie musi być odbyta jednym ciągiem, a może mieć miejsce etapami. Niedopuszczalne jest jej odbycie w fazach

⁴⁴ K. Postulski, *Kodeks...*, s. 746.

przeznaczonych przerwą. Chodzi nie tylko o rzeczywiste wykonywanie tej kary po prawomocnym skazaniu, ale wystarczające jest zaliczenie na poczet kary pozbawienia wolności okresów rzeczywistego pozbawienia wolności, np. zatrzymania, tymczasowego aresztowania, pobytu na obserwacji psychiatrycznej w zakładzie leczniczym. Quantum to dotyczy wszystkich skazanych; jest jednakowe dla recydywistów specjalnych zwykłych (art. 64 § 1 K.k.), recydywistów specjalnych wielokrotnych (art. 64 § 2 K.k.), skazanych, którzy z popełnienia przestępstwa uczynili sobie stałe źródło dochodu lub popełnili przestępstwo, działając w zorganizowanej grupie albo związku, mających na celu popełnienie przestępstwa, oraz skazanych za przestępstwo o charakterze terrorystycznym lub za przestępstwo z art. 258 K.k. (art. 65 § 1 i 2 K.k.). W przypadku zbiegu kar pozbawienia wolności niepodlegających łączeniu, wymagane jest odbycie co najmniej 6 miesięcy chociażby jednej ze zbiegających się kar. Nie wchodzi w grę w wypadku, gdy sąd na podstawie art. 77 § 2 K.k. określił wyższy próg minimalny odbycia kary niż określony w art. 78 K.k.

4. Orzeczona kara łączna bądź suma dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności nie może przekraczać 3 lat pozbawienia wolności (art. 155 § 2 K.k.w.).
5. Przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności ma trwać co najmniej rok i nie musi być jednorazowo udzielona na ten okres roku, ale może być wielokrotnie przedłużana. Nie ma znaczenia zarówno przyczyna całej przerwy, jak i poszczególnych przedłużanych przerw; te ostatnie nie muszą być udzielone z tej samej przyczyny, bowiem ustawa nie wymaga ich tożsamości. Na równi z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności należy traktować zawieszenie postępowania wykonawczego co do kary pozbawienia wolności w przypadku, jeśli skazany rozpoczął już odbywanie kary pozbawienia wolności, lecz nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby (art. 15 § 2 K.k.w.).

Bibliografia

- Dąbkiewicz, K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, 2020 [wyd. el. LEX].
- Jaworska-Wieloch A., *Przesłanki formalne warunkowego przedterminowego zwolnienia na gruncie art. 155 k.k.w.*, *Probacja* 2012, nr 2.
- Konarska-Wrzosek V., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Lachowski J., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., sygn. I KZP 22/08*, *Probacja* 2009, nr 3–4.

- Lachowski J., *Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności*, Warszawa 2010.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 1999.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 6, Warszawa 2017.
- Lelental S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2020.
- Lelental S., Szymanowski T., *Uzasadnienie projektu kodeksu karnego wykonawczego z 1990 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1990, nr 4.
- Nawrocki M., *O przesłankach warunkowego zwolnienia skazanego korzystającego z przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności (art. 155 kodeksu karnego wykonawczego)*, Ius Novum 2012, t. 6, nr 1.
- Nowe kodeksy karne – z 1997 r. z uzasadnieniami, red. I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak, Warszawa 1997.
- Pawela S., *Kodeks karny wykonawczy. Praktyczny komentarz*, Warszawa 1999.
- Pawela S., *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003.
- Pilch A., *Warunkowe zwolnienie – progi minimalne na gruncie art. 79 k.k.*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2004, t. 8, nr 1.
- Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Postulski K., w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2005.
- Rodakiewicz W., *Warunkowe zwolnienie młodocianych z odbycia reszty kary pozbawienia wolności*, Wrocław 2005.
- Skarbak R., *Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 30 października 2008 r.*, I KZP 22/08, Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa 2010, nr 3–4.
- Sroka T., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 24 lutego 2006 r.*, sygn. akt: I KZP 54/05, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2007, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa karnego skarbowego za 2006 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2007, nr 1.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2000 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2001, nr 1.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał izby karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2008 r.*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2009, nr 1.
- Szymanowski T., *Projekt kodeksu karnego wykonawczego z 1990 r.*, Państwo i Prawo 1990, nr 11.
- Szymanowski T., w: T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1998.
- Walczak S., *Warunkowe zwolnienie w projektach kodyfikacji*, Nowe Prawo 1963, nr 6.
- Wiciński G., *Glosa do uchwały SN z dnia 19 kwietnia 2000 r.*, I KZP 8/00, Prokuratura i Prawo 2001, nr 1.
- Wiciński G., *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012.
- Wiciński G., *Przerwa wykonania kary pozbawienia wolności w systemie probacji. Zagadnienia teorii i praktyki stosowania art. 155 k.k.w.*, w: X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009.
- Zoll A., w: *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2. *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.

